

מעשה בשרביט קסמים
מאת: נירה הראל. דני קרמן
עם עובד בע"מ, תל אביב 2006

על הספר

א. פֶּשֶׁט

שאולי חולה בבית ומשוחח עם סבתא בטלפון. גרונו כואב וסבתא מציעה לספר לו סיפור. סבתא מספרת לשאולי סיפור על קוסמת שממהרת לנסיך שאו-לין משום ששמעה שהוא עצוב. בדרכה היא נתקלת במכשולים רבים: יער עבות, שני נמרים מאיימים, דרקון שחוסם את דרכה של המרכבה שלה. הקוסמת יכולה לכולם בעזרת שרביט הקסמים שלה, מגיעה בשלום לארמון מצלצלת בפעמון. כאן נכנס לסיפור שוב שאולי שמבקש: "סבתא, חכי תפסיקי לספר, מצלצלים בדלת", ואז הסבתא המספרת נכנסת לבקר את שאולי החולה:

"איך הגעת? מה היה בדרךך?"

סיפרתי לך בטלפון הכול... בערך.

והבאתי לך הפתעה קטנה

מהקוסמת לנסיך שאו-לין במתנה.

צחק שאולי וגם סבתא צחקה

וזה לזה

הם

נתנו

נשיקה."

ב. דָּרֵשׁ

זוהי רק מעטפת הסיפור. הסיפור מתרחש בכמה מישרים, גם מבחינה מילולית וגם מבחינה ויזואלית. למעשה לא ניתן להפריד בספר זה בין הסיפור הכתוב במילים לבין הסיפור המצויר ומשום כך גם מופיעים שמות שני היוצרים כמחברי הספר ללא הפרדה בין מאייר למספר.

הסיפור המילולי שמספרת אותו נירה הראל מתרחש בשני מישרים: המציאות: ילד חולה וסבתא מספרת לו סיפור תוך כדי שיחה בטלפון הנייד ולבסוף באה לבקר אותו.

הדמיון: מסעה של הקוסמת לחפש משהו שיעזור לנסיך שאו-לין להיות שמח ודרכה אל הארמון.

היצורים של דני קרמן מכניסים מיד את הקוראים לעולם הכפול שבו מציאות ודמיון נפגשים זה עם זה.

נירה הראל מספרת בשפה קולחת, לעיתים בחרוזים, את המסע למציאת האושר, ודני קרמן באיורים נהדרים מציג עולם של מציאות מול דמיון.

דני קרמן עושה זאת באמצעות שתי טכניקות ציור שונות, היוצרות משמעות שונה והומוריסטית לטקסט הקיים. למשל:

בטקסט כתוב:

לפתע הבחינה בגזע של עץ

עבה, מפותל וכמו מנצנץ.
נעמדה רגע בדיוק ממול,
מקרוב ראתה שהוא חלול
ואף הבחינה בסדק צר,
שלחה את ידה והנה – אוצר....
בציור נראה זאת כך: (עמוד מול עמוד)

מובן שזה משעשע ויוצר ציפיות להמשך הסיפור.

ג.דמיון/ מציאות

לעתים קרובות משתמשים במושג "דמיון" לציון העלאה במחשבה של מציאות פנימית, מציאות של "כאילו" בלבד.
בסיפור זה אפשר לראות דמיון הבא לידי ביטוי הן בתיאור המילולי והן בציור של מציאות פנימית שהועלתה במחשבה, והיא הופכת למציאות אפשרית בכוח הציור, בין אם היא מתקבלת על הדעת ובין היא נראית שיגעונית ובלתי הגיונית.

הפעלות

(את הפעילות הזאת ניתן לבצע עם הילדים לפני הקריאה בספר)
לתלמידים:

א. התבוננו בציור הבא וענו על השאלות שאחריו.

1. תארו מה אתם רואים בציור.
2. מה, לדעתכם, עושה הגברת בשמלה הצהובה?
3. היכן היא נמצאת?
4. תנו שם לציור או המציאו סיפור על פי הציור.
- ב. התבוננו בציור הבא וענו על השאלות שאחריו:

1. תארו מה אתם רואים בציור.
2. מי היא הגברת בעלת השער הצהוב?
3. היכן היא נמצאת?
4. חברו סיפור קצר או תנו כותרת לציור.
5. האם יש, לדעתכם, קשר בין שני הציורים?. הסבירו.

דמיון ומציאות

לתלמידים:

א. לפניכם משפטים הלקוחים מתוך הספר. ציינו מה דמיוני ומה אינו דמיוני בספר זה.

1. שאולי שכב על הספה והסתכל בטלוויזיה- דמיוני/לא דמיוני
2. שמעה את הציפורים מציצות כך: תשמעו מה קרה! – דמיוני /לא דמיוני
3. היא הניפה אל-על את שרביט הקסמים והנמרים נעצרו ועמדו דוממים – דמיוני/לא דמיוני
4. היא ראתה כרכרה רתומה לשני סוסים נהוגה בידי גמד מקסים- דמיוני/לא דמיוני
5. קרחת היער הייתה מלאה יצורים שעמדו צפופים ושרו שירים – דמיוני/לא דמיוני
6. קטפה פרי עגול עם צ'ופצ'יק נחמד- דמיוני/לא דמיוני
7. לקחה מכל טוב, זהב ופנינים, פתחה את התיק ושמה בפנים – דמיוני/לא דמיוני

למורה/למנחה

זה יכול להיות תרגיל בהבנת הנקרא, הבודק מה הבינו התלמידים מתוך הספר. התשובות יכולות להינתן רק על ידי מי שקרא והבין את מה שכתוב בו. יחד עם זאת חלק מהמשפטים שנבחרו כאן יכולים להתמש במציאות, ויכולים גם להיות דמיוניים, וזאת על מנת לחדד את הקשר בין הדמיון לבין המציאות. במשפטים אלה כדאי לבקש מן הילדים שייסבירו וינמקו את תשובותיהם.

הדיאלוג עם הילדים יכול להוליך לדין **מהם הגבולות של הדמיון?**
(פרק בנושא "דמיון ומציאות" נמצא בספר לשון ועוד ב עמ' 12 הוצאת רכס)

משחקי חושים

אני רואה – אתם רואים

סיפור זה מדגיש באופן ברור מאוד את המימד הסובייקטיבי שקיים בתהליך ההתבוננות וההקשבה. כלומר, מספר אנשים יכולים להתבונן באותו אובייקט וכל אחד יראה משהו אחר, או לכל אחד תהיה אסוציאציה שונה. לפניכם מספר פעילויות המדגישות את הרעיון. פעילויות אלה יכולות להתבצע גם בגיל צעיר וגם בגילים מבוגרים יותר.

א. מבעד למסגרת

הכינו מספר מסגרות קטנות בגודל של X22 ס"מ – (אפשר לגזור מבריסטול או להשתמש במסגרות מוכנות של שקופיות).

הפנו את הילדים לכיוון מוגדר (מחוץ לחדר או בתוכו. חשוב להגדיר במדויק את גבולות האזור).
ההנחיה: ציירו את מה שאתם רואים בתוך המסגרת באזור הנתון.

זמן: כעשר דקות.

הילדים יציגו את עבודותיהם. תיערך השוואה בין העבודות לצורך בדיקת ההתמקדות השונה בכל אחד מן הציורים.

מסקנה: גם כאשר ניתן מראה מוגדר לא כולם יציירו אותו הדבר. כל אחד יבחר לצייר את מה שמשך את תשומת לבו. (עקרון הבחירה).

ב. ציור בעקבות טקסט

קראו לילדים את הטקסט הבא מתוך הסיפור מעשה בשרביט קסמים:

"מכל עבר שמעה קולות מפחידים

ופסעה בלי להביט בצדדים "

בקשו מן הילדים לצייר ציור על פי הקטע הזה. אפשרו להם לבחור בכל טכניקה ציורית שהם רוצים.

ערכו תערוכה קטנה של הציורים ושוחחו על השוני ביניהם.

הציגו אחר כך את הציורים של דני קרמן לטקסט הזה:

שוחחו עם הילדים על שני הציורים – מטרת השיחה להדגיש את רעיון הסובייקטיבית והבחירה האישית. שאלות לתלמידים

- מה אתם רואים בכל אחד משני הציורים?
- מה ההבדל בין שני הציורים?
- מה דמיוני ואיננו יכול להיות במציאות?
- האם אתם חושבים שאותו צייר צייר אותם?

דיון זה יכול להוליך לשיחה על היכולת שלנו להיות רב גוונים, ועל כך שאפשר לראות לעיתים קרובות דבר אחד מכמה היבטים.

אפשר להדגים זאת באמצעות ציורים שונים של אותו נוף, כגון הציורים הבאים של מונה:

שלוש התמונות צוירו על ידי אותו צייר שצייר אותו מקום אך במצב רוח שונה.

אמצעי נוסף להראות את הגיוון השוני הקיימים בנו הוא באמצעות **תרגילי קשב**.
תרגילי קשב (מתוך **לשון ועוד ב**)
הנחיה לתלמידים:

1. הקשיבו לקולות שמחוץ לכיתה. שבו בשקט מוחלט ואחר כך ספרו לכיתה מה הם הקולות ששמעתם מבחוץ.
האם כולכם שמעתם אותם קולות?

2. מחשבות ומנגינות

ספרו זה לזה:

מנגינה שקטה מזכירה לי _____

מנגינה רועשת מזכירה לי _____

ציור ומנגינה

• השמיעו בפני הילדים קטע מוסיקלי קצר

• בקשו מן הילדים לצייר תוך כדי נגינה את מה שהם שומעים.

השוו אחר כך את הציורים במליאה, תוך כדי שמיעת הסבר מפי הילדים. •

סיפור על אהבה

מעבר למסעה של הסבתא הקוסמת יש כאן סיפור על אהבה בין סבתא לנכד שלה. אפשר לשוחח עם התלמידים כיצד באה לידי ביטוי אהבה זו בספר, ולהמשיך ולשוחח בעקבות נושא זה על הקשר ביניהם ובין הורי הוריהם.

ד"ר איה מרבך, ד"ר רחל עוז

לשון ועוד